

Vit eru reyvrend!

av landsstýrinum, segði Erhard Jacobsen, formaður í Starvsmannafelagnum, m.a. á Tinghúsvollinum hósdagin

Erhard Jacobsen, formaður í Starvsmannafelagnum, hevði litið gott at bera samgonguni og lögmanni í síni røðu. Hann visti á gongdina í lónarsamráðingunum seinast, har landsstýrið legði seg út í samráðingarnar í ótíð og har úrslitið av samráðingunum var avmarkaðar lónarhækkingar, sum fakfelögin tó, sum umstøðurnar vóru, kendu seg nøgd við.

Nú hildu vit, at vit høvdu gjørt okkara part, alt gekk jú friðarliga og síðiliga fyri seg, men vit skuldu fáa annað at siggja, segði Erhard Jacobsen og visti á, at við inntøkulógunum er ikki bert lónarvækstur etin upp, nei, lónin hjá teimum allarflestu er farin niður og hartil eru umstøðurnar at arbeiða munandi versnaðar.

Men ikki nokk við tí, sitandi landsstýri hevur boðað frá uppaftur øðrum skerjingum, eitt nú avtøkuna av pristalinum, avtøkuna ella skerjingina av barnastyrkinum, minking í almennum veitingum fyri ikki at tala um skerjingar-

nar í almenna sektorinum sum heild.

Tað vit uppliva, segði Erhard Jacobsen viðari, er ein miðvís niðurskriving av reallónini og eins og tá ið fólk eru rakt av ræðuligari vanlukk, stendur lóntakarin í dag og spyr, hvi skal hetta júst raka meg. Svarið er m.a. uttanlands-skuldin, at okkara kappingarferi er minkað, og so sum tað allarversta, at okkara kredittvirði í útlandinum er fokið.

Pengar í eina órentabla vinnu

Og hann helt fram:

Ein kann loyva sær at spyrja: hvat hevur hetta við pengapungin hjá vanligu lóntakarum at gera? Og hetta sigi eg ikki, tí at eg meini, at lóntakarinn skal snúgva sær undan ábyrgd, bara blunda og lata standa til. Eg sigi hetta, tí at eg meini, at er tað so, at vit taka ov nógv lán í útlandinum, so er tað nærum ein gáva frá Várhalla, at okkara kredittvirði er fokið. Og er tað so, at vit brúka ov nógv og harvið eisini innflyta fleiri vörur,

enn vit hava ráð til, so er uppsparing einasta rætta loysnin. Men hvat nyttar at landsstýrið noyðir okkum at spara upp, tá ið hetta sama landsstýri dagin eftir tveitir hesa uppsparing út í annað forbrúkk, nevniliga í eina vinnu, sum fyri ein stóran part er órentabul. Hetta er at taka peningin frá teimum, sum hava hann fyr neyðini, og rætt og slætt tveita hann burtur. Og her haldi eg, at hundurin liggur grivin.

Løgmaður!

Erhard Jacobsen hevði eisini hesi orð til lögmann:

Mær er sagt, at er tað nakar, sum hevur longest eftir at gerast lögmaður í hesum landi, so er tað Jógván Sundstein. Eg veit ikki um hetta passara. Men eitt hevur Jógván Sundstein so í øllum for-um longest eftir, og tað er at gerast lögmaður og at

sleppa at føra arbeiðsgevarapolitik, turrgeðdan og reinan arbeiðsgevarapolitik.

Ti tað er júst hetta henda samgonga hevur gjørt: nevniliga uttan treytir og uttan nakað perspektiv at flyta ein stóran part av inntøkunum hjá lóntakarunum yvir til arbeiðsgevararnar, og i øðrum lagi at avtaka vælferðarsamfélagið. Hetta er arbeiðsgevarapolitikur, hóast Sundstein skal vita, at nevnan allir arbeiðsgevarar í síðsta enda eru so glaðir fyri henda politik.

Jú, sanniliga er vinnan í kreppu, men royndir at loysa hesa kreppu er tað ilt — fyri ikki at siga ómøguligt — at fáa eyga á. Og hvi, jú tí slíkar royndir fara júst at sviða hjá teimum, sum nú liva av almennum studningum, og sum kunnu taka sær av lottum, tí at tað almenna

tekur um endan.

Tann inntøkuflyting, sum vit nú uppliva, minkar onga uttanlandsskuld og loysir í veruleikanum onki vandamál. Í staðin fyri verður samfélagið alt fært út í kreppu, lánmøguleikarnir at byggja hús eru skerdir, handlarnir og virkinir eru kreppurakt, tí minni verður keypt og minni er at gera, fólk verða søgd úr starvi og missa arbeiðið, og familjurnar eru raktar av kreppu, tí at ringt er at fáa endarnar at rækka saman.

Lat okkum seta upp eitt dømi. Ein familja við miðalinntøku, har bæði n.ður og kona arbeiða, kann, um øll tiltøk landsstýrisins verða gjøgnumförd, rokna við eini skerdari mánarligari inntøku uppá einar 3.000 kr. Hetta tal koma vit til, um vit rokna við eykaskatti upp á 600,- kr. um mánaðin til

Sjaldan hava so nógv verið savnað á tinghúsvollinum

hvønn. Verður barnastyrkurin avtikin, verður missurin kanska uppaftur 1.000,- kr. um mánaðin, verður pristalsviðgerðin avtikin, kemur hetta við verandi prisgongd at kosta teimum samanlagt einar 600,- kr. um mánaðin, hava tey so umframt barn, sum gongur í 10. flokki, hava tey longu mist samanlagt einar 600,- kr. um mánaðin og missin orsaka av øktum tolli og avgjöldum kunnu vit rimiliga seta til samanlagt einar 500,- kr. um mánaðin. 3.000,- kr. minni um mánaðin, og hetta er vanlig familja, sum vinnur sína inntøku á skrivstovu ella flakavirki.

Hetta eru framtíðarvænirnar hjá hesi familjuni, og

fær høvi at ognar sær vitan og mennast. Honum er enná tryggjað frælsi at velja lærugreinin eftir áhuga, evnum og hegni.

Ein slík skipan kostar pengar, tað vistu politikarar, tá lógin varð samtykt.

Verður sparingin samtykt, er vandi fyri, at lógin verður sett til vikis, og undirvisingin verður lögð til rættis eftir figgjar-karminum, krónurnar og oyruni á figgjarlógini verða færri, og menn kunnu breggja sær av, at teir torðu at spara.

Men tað verða børnini og tey ungu, sum koma at gjalda prisin.

Tað hevur verið lagdur dentur á at tryggja børn-um at ganga í barnaskúla í heimbygðini og skipa framhaldsskúlar, so flest ung kunnu búgva heima.

Hetta kostar pening, men her kann rationaliserast, so tað forslær við at leggja skúlar saman í størri eindir, so teir verða biligari at reka.

Men fylgjurnar av slíkari umlegging verða, at bygdin verða avtoftaðar og Føroyar verða fátækari.

Politikarar skylda Føroya fólk, foreldrum og børnum eina frágreiðing um, hvussu skúlin skal skipast 1990 innan figgjar-karmin. Tað er ikki nokk at tosa um rationalisering, og at okkurt er nokk at spara.

Tit mugu kunna siga heilt klárt frá, hvat tit vilja við fólkaskúlanum, tí vit hava buktina og báðar endarnar.

Tað eru tit, sum lóggeva um, hvussu skúlin skal skipast, og hvussu stór

játtanin skal verða.

Tað er at undirmeta føroyingun, um tit halda, at tit kunnu lóggeva um ide-ellur skúlar, men játtanin er so litil, at onki kemur burtur úr, og so bara skjóta seg undir kreppu-tíðir.

Sama samfelag, sum rak olley 14 til 16 ára gomlu inn í skúlan, tí tað var ikki brúk fyr teimum til arbeiðis, hevur nú heldur ikki ráð at geva teimum líkinda undirvising.

Sjúkrahúsverkið

Um sparingarnar á sjúkrahúsinum segði Inga Høgnenni:

Hesir somu politikarar, sum eru í ferð við at spara skúlan burtur, kunnu helst eisini í framtíðini breggja sær av negativum vøkstri á sjúkrahúsinum, tað

verður sligið stórt upp, at frá 1985 til 1989 er játtanin til sjúkrahúsverkið ókt við 70%, tað passar, um tú setur tøluni upp: men veruleikin er, at roknistykkið heldur ikki, tí í 1985 broyttist figgjar-árið frá at byrja 1. april til at byrja 1. januar.

Játtanin fyr 1985 var bara fyr 9 mánaðir. Skamfái, um tað ikki var nógv biligari at reka hospitalið 9 mánaðir í 1985 enn 12 mánaðir í 1989.

Tað er gjørt eitt konkret uppskot um, hvussu sparing á sjúkrahúsinum kann gerast, fleiri A4 síður við skerjingum, men royna vit at draga saman, er tað stutta av tí langa, at sjúklingurin kemur at verða verri fyri, teir koma at biða longri at sleppa til viðgerðar, og

tað kemur at kosta í sjúkradøgum og í minni framleiðslu, sum í síðsta enda man verða ájavnt við tað, sum spart verður.

Allar tænastur á hospitalinum verða dýrari. Kommunulæknarnir skulu rinda fyri laboratorie- og röntgentænastur. Fylgjan verður, at hin sjúki sjálvur kemur at rinda ella sjúkrakassin.

Rokningin skal gjaldast, í hvussu so er. Valið er ímillum at rinda yvir skattin, sjúkrakassin ella tann einstaki forbrúkarin rindar fyri seg. Kollektív gjald — skattur, sjúkrakassi verður biligari fyri hin einstaka og øllum kann verða veitt trygd fyr hjálpi.

Brúkaragjald viðførir, at bert tey, sum hava ráð at gjalda fyri seg fáa viðgerð.

Framtíðin — burturspærd

Inga Høgnenni segði at enda:

Tað verður sagt, at ein av dygdunum hjá føroyinginum var sparsemi. Sparsemi merkir at fara væl um og at fáa sun mest burtur úr tí tilfeingi tú hevur.

Hetta slagði av sparsemi merkir ikki figgjarlógina, sparingarnar eru bara gjørdar við tí fyr eyga at minka um krónu tøluni. Og tí er neyðugt, á vit gera vart við okkur og siga frá, at hetta vilj vit ikki finna okkum í, í heilsan hjá føroyingum o ungdomurin — framtíð — verða burturspærd.